Salpausselkä UNESCO Global Geopark

www.salpausselkageopark.fi

#salpausselkägeopark
@salpausselkageopark

Salpausselkä Geopark
FINLAND

unesco
Global Geopark

Salpausselkä UNESCO Global Geopark

Geopark-päiväkotien etäkoulutus
21.1.2026

Kati Kangas
Toiminnanjohtaja,
Salpausselkä Geopark

www.salpausselkageopark.fi
@salpausselkageopark

Salpausselkä Geopark FINLAND

unesco Global Geopark

Kuva: Kati Komulainen

Sisältö

Osa I:

- Mikä geopark on?
- Salpausselkä Geopark:
  - Alue
  - Organisaatio ja toiminta

Osa II:
Alueemme geologiaa ja kohteita

Kuva: Kati Komulainen

Mikä ihmeen geopark?

Kuva:KennethHan / CC BY-SA (https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0)

Salpausselkä
UNESCO Global Geopark

- Kuusi kuntaa Päijät-Hämeessä
  - Lahti, Hollola, Heinola Asikkala, Padasjoki, Sysmä
  - Asukkaita n. 176 000
- Eteläisintä Järvi-Suomea

UNESCO-kohteeksi 2022

Salpausselkä Geopark FINLAND

unesco Global Geopark

UNESCOn maailmanlaajuinen geologisesti arvokkaiden alueiden verkosto

UNESCO = United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization eli YK:n kasvatus-, tiede ja kulttuurijärjestö (YK = Yhdistyneet kansakunnat)

***Geo* (kreik.) = Planeetta Maa**

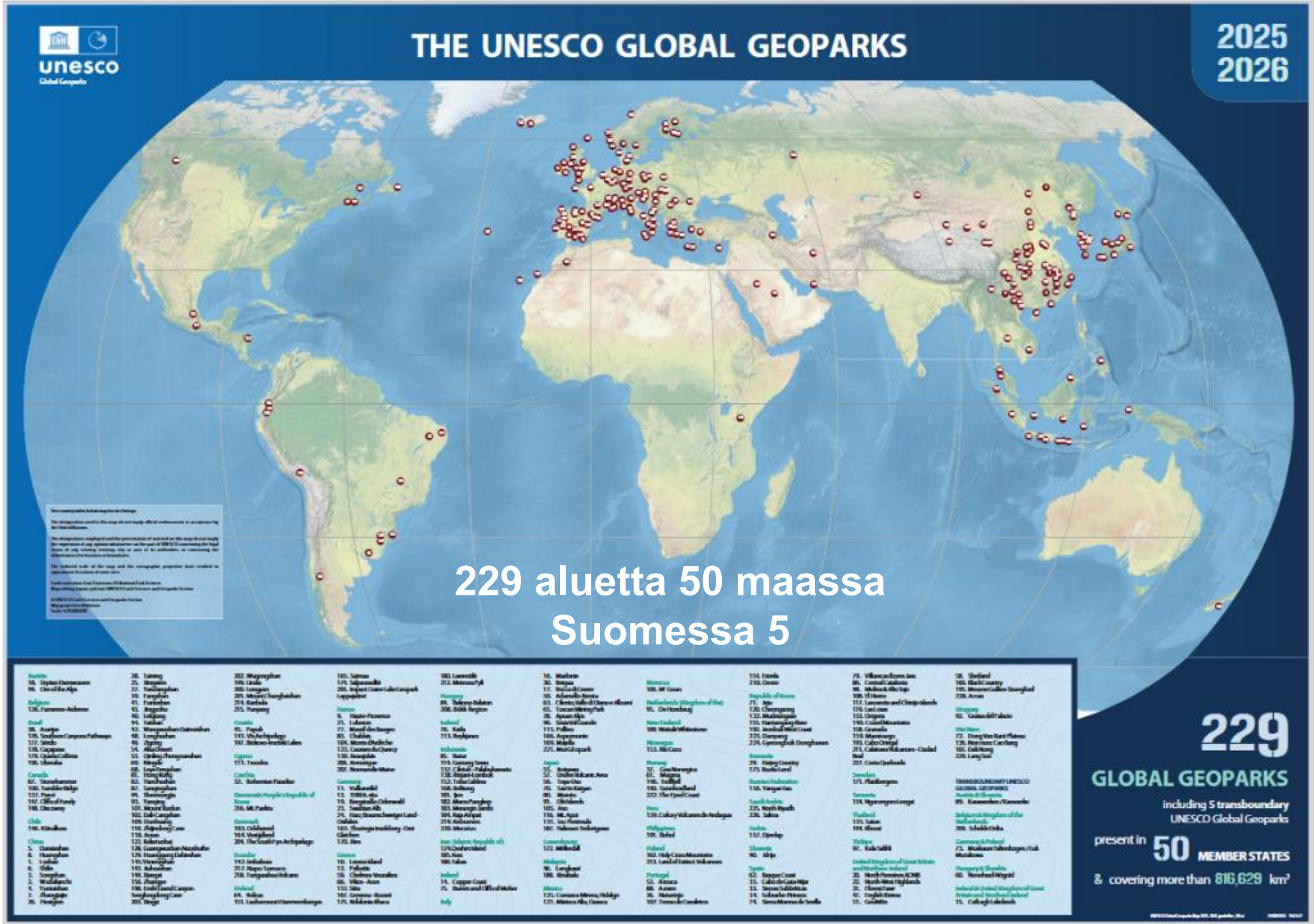

UNESCOn peruskirja pian toisen maailmansodan päättymisen jälkeen marraskuussa **1945**:

… ***since wars begin in the minds of men, it is in the minds of men that the defences of peace must be constructed.***

Koska sodat alkavat ihmisten mielissä, ihmisten mieliin on myös rauhanpuolustus rakennettava.

Agenda 2030 Global Goals Sustainable Development Goals (SDG) 169 alatavoitetta

Agenda 2030 ja kestävän elämäntavan kasvatus

Tavoite 4
Taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet.

Alatavoite 4.7
Kaikkien oppijoiden tulisi saada **kestävän kehityksen edistämiseen tarvittavia tietoja ja taitoja**.

By 2030, ensure that all learners acquire the knowledge and skills needed to promote sustainable development, including, among others, through education for sustainable development and sustainable lifestyles, human rights, gender equality, promotion of a culture of peace and non-violence, global citizenship and appreciation of cultural diversity and of culture's contribution to sustainable development

Salpausselkä Geopark FINLAND

unesco Global Geopark

www.unesco.org/en

unesco

UNESCOn kohteet / verkostot

Quick Links

UNESCO lists and designations

UNESCO sites connect the world and bring out the best in our shared humanity.

UNESCOn nimeämät kohteet yhdistävät maailmaa ja tuovat esille yhteisen ihmisyytemme parhaat puolet

1248

World Heritage Sites

of exceptional cultural and natural value.

Maailmanperintökohteet
1972 >
Suomessa 7

788

Intangible Heritage Elements

transmitted by communities worldwide.

Aineeton kulttuuriperintö

759

Biospheres Reserves

where humans and nature coexist.

Biosfäärialueet
1971 >
Suomessa 2

229

Global Geoparks

that shed light on our planet's geological heritage.

Geopark-alueet
2015 >
Suomessa 5

unesco
Global Geopark

2000
Euroopan Geopark-verkosto

2004
Global Geoparks Network

2015
UNESCO Global Geoparks
Kansainvälinen geotieteiden ***ja geoparkien*** *ohjelma*, johon UNESCO-status perustuu

2025
229 aluetta
50 maassa
5 Suomessa

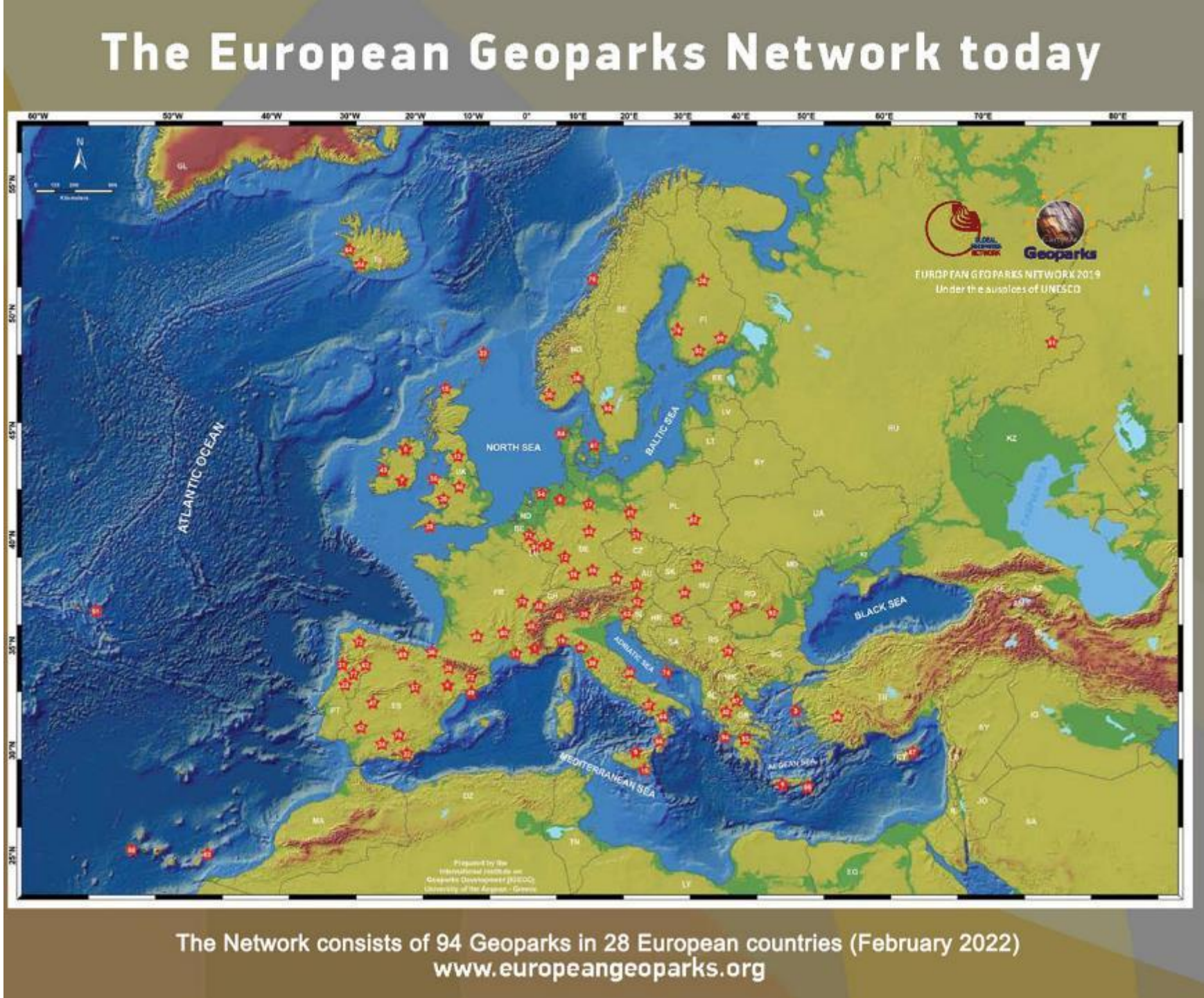

GEOPARKS FINLAND NETWORK

Euroopan unionin rahoittama

Rokua
UNESCO Global Geopark (2010/2015)

Kraatterijärvi
UNESCO Global Geopark (2024)

Lauhanvuori-Hämeenkangas
UNESCO Global Geopark
(2020)

Saimaa
UNESCO Global Geopark (2021)

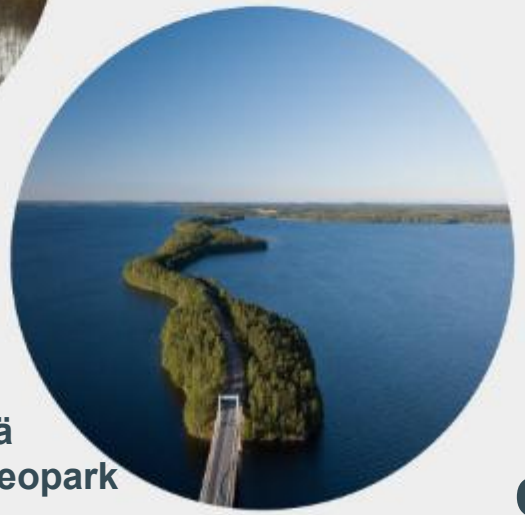

Salpausselkä
UNESCO Global Geopark
(2022)

geoparksfinland.fi

UNESCO GLOBAL GEOPARK

Kansainvälisesti arvokas alue

unesco

Global Geopark

- Yhtenäinen maantieteellinen alue, jossa on kansainvälisesti arvokkaita geologisia kohteita (tieteellinen arviointi)
- Täytettävä myös useita muita kriteereitä

- Geoparkit kertovat maapallon tarinaa alueensa geologian, elollisen luonnon sekä maisemien ja kulttuuriperinnön kautta

Kuva: Kati Komulainen

GEOLOGINEN PERINTÖ
KULTTUURIPERINTÖ
ELOLLINEN LUONTO
GEOPARK

Mitä on geologia?

- Kreikan sanoista
  γη- / *ge*-, "maa" ja
  λογος / *logos*, "tiede”
- Tieteenala, joka tutkii Maata ja maankamaraa:
  - Syntyä ja kehitystä
  - Rakennetta
  - Koostumusta
- Kansainvälisesti arvokas geologia
  - Maisemat, maastonmuodot, geologiset muodostumat kertovat maapallon kehityshistoriasta ja prosesseista
  - Vaikutus ihmiskunnan historiaan ja kulttuuriperintöön
  - Esteettiset arvot, kauneus

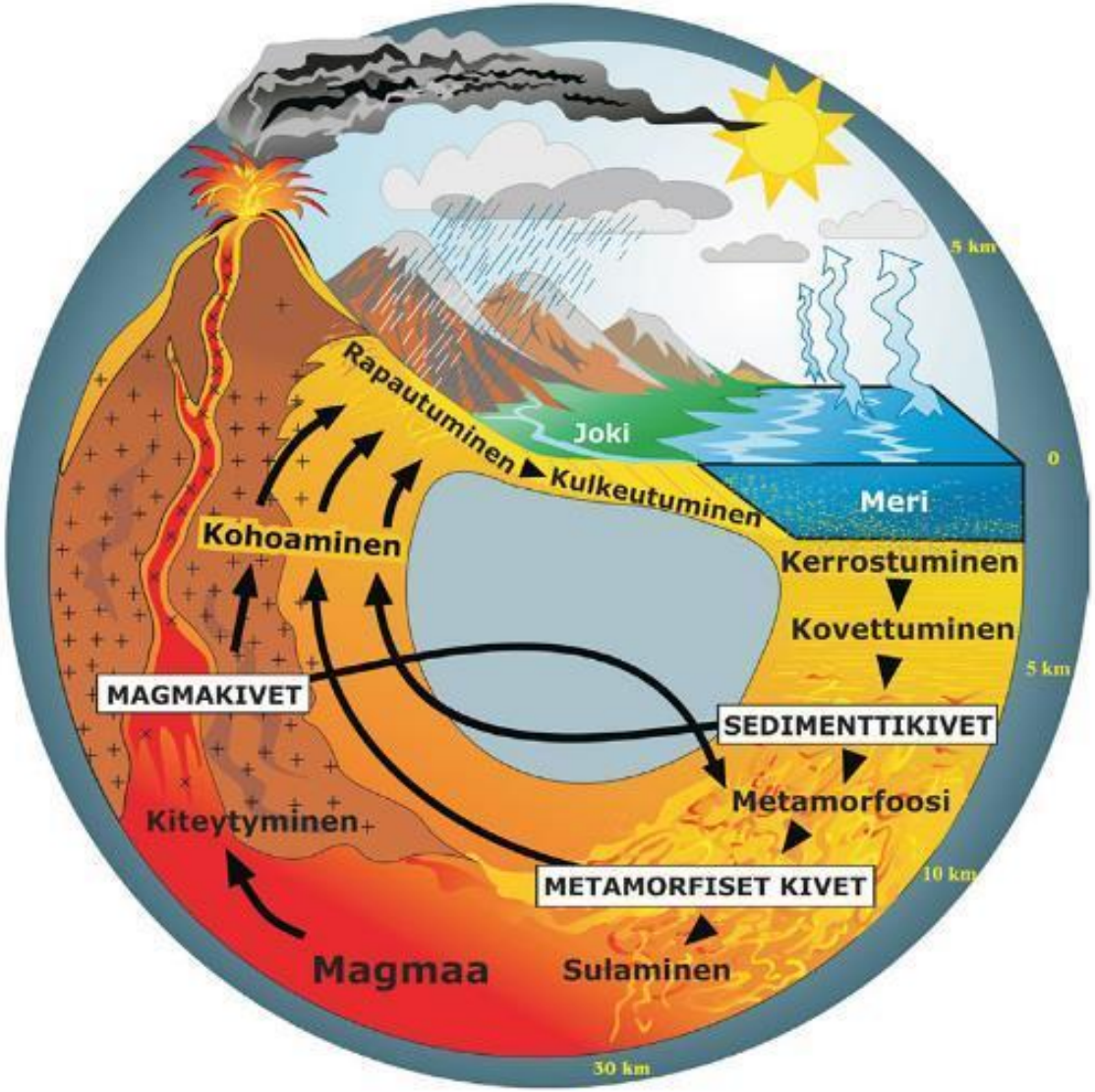

Kuva: Aineen suuri kiertokulku, GTK

Geologinen monimuotoisuus / geodiversiteetti

- Elottoman luonnon monimuotoisuutta
  - Kallioperä
  - Maaperä
  - Vesistöt
  - Maanpinnan muodot
  - Geologiset prosessit, jotka muokkaavat näitä
- Geodiversiteetti muodostaa ”näyttämön”, jossa ”näyttelijät” eli eliöt, kuten kasvit ja eläimet elävät; mitä monimuotoisempi näyttämö, sitä erilaisempia eliöitä (Helena Tukiainen, Oulun yliopisto)
- Monipuoliset maisemat ja maastot luovat esimerkiksi virkistys- ja matkailuympäristöjä
- UNESCO Global Geopark –alueet ovat geodiversiteetin ”näyteikkunoita”

UNESCO Global Geopark: neljä perusedellytystä

1. Kansainvälisesti arvokas geologia
2. Hallinto: pysyvä organisaatio koordinoimassa toimintaa
3. Näkyvyys: matkailu, kasvatus
4. Verkostoituminen geopark-yhteisössä

Salpausselkä Geopark: teemana vesi

- Maisemaa hallitsevat maastonmuodot veden ja jään muovaamia
- Vesi näkyy maisemassa, alueella mm. yli 800 järveä (vähintään 1 ha)
- Alue tuottaa juomaveden noin neljäsosalle suomalaisista
- Alueella vahvaa vesiensuojeluosaamista

Veden muovaama maisema / A Landscape Created by Water

Salpausselkä UNESCO Global Geopark

Veden muovaama maisema

A Landscape Created by Water

#salpausselkägeopark
#vedenmuovaamamaisema

Salpausselkä Geopark FINLAND

unesco Global Geopark

Salpausselkä Geopark -alue

- Pinta-ala 4 500 km²
- Asukkaita n. 177 000
- Kuusi kuntaa: **Lahti, Hollola, Heinola, Asikkala, Sysmä ja Padasjoki**
- Maaseutua, taajamia ja kaupunkialuetta

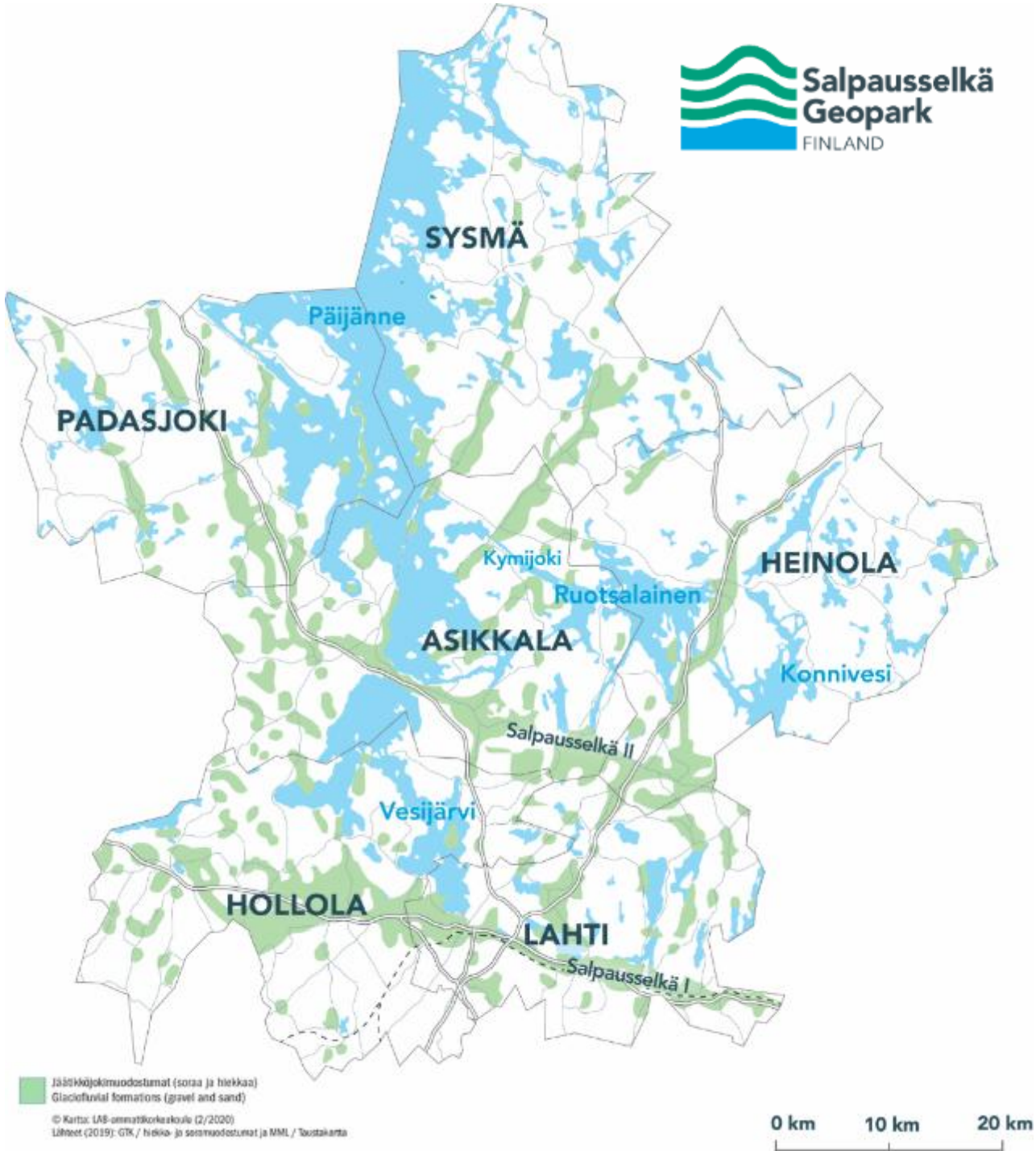

Kansainvälisesti arvokas geologia

- Salpausselän reunamuodostumat ovat Suomen kansainvälisesti tunnetuin geologinen kokonaisuus
- Todisteena siitä, että mannerjäätikön reuna on pysynyt paikoillaan
  - ➢ Jääkauden lopulla on ollut viileä ilmastovaihe (nuorempi dryaskausi)
- Ensimmäinen ja Toinen Salpausselkä ulottuvat koko eteläisen Suomen poikki
- Näyttävimmillään Päijät-Hämeessä, ja niihin liittyy täällä kansainvälisesti arvokkaita harjuja
- “Lahden mutka” ja sen pohjoispuolinen alue erityisen kiinnostava tutkimuksen kannalta

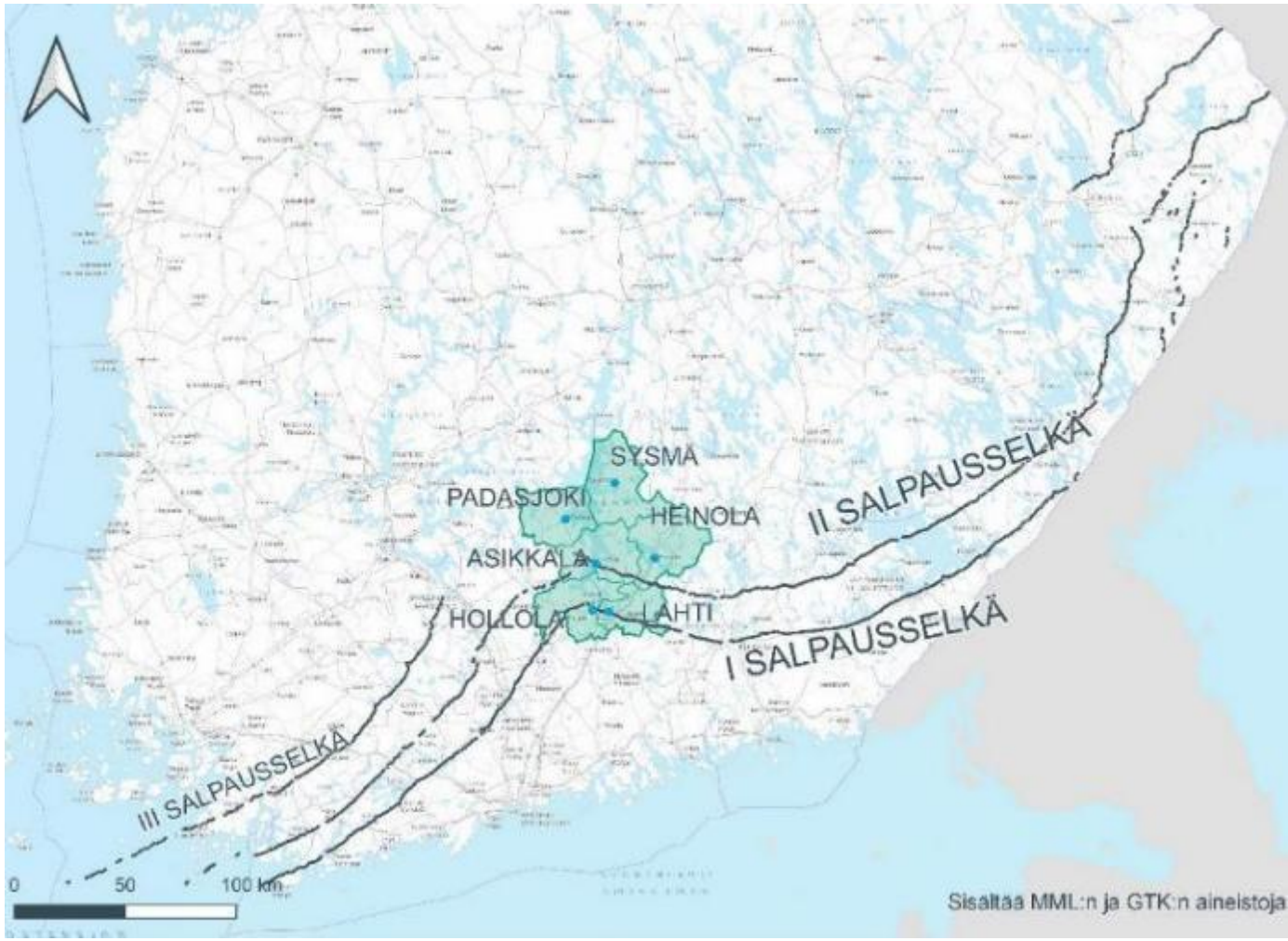

Kansainvälisesti arvokas geologia
Veden muovaama maisema

- **Maailmanluokan jäätikköjokimuodostumat**
  - Jäätikköjokien kerrostamia
  - **Salpausselän reunamuodostumat**
  - Salpausselistä viuhkamaisesti pohjoiseen suuntautuvat **harjut**
    - Esim. Pulkkilanharju ja Kelvenne
  - Kartalla vihreällä poikittaissuuntaiset reunamuodostumat ja pitkittäissuuntaiset harjut
  - Sisältävät runsaasti vedenhankintaa varten käyttökelpoista **pohjavettä**
- Vesi myös näkyy maisemassa: **yli 800 järveä** (vähintään 1 ha); eteläinen Päijänne; joet, lähteet
- Myös: **ikivanha kallioperä**; kalliokohteissa jään ja veden muovaamia muotoja

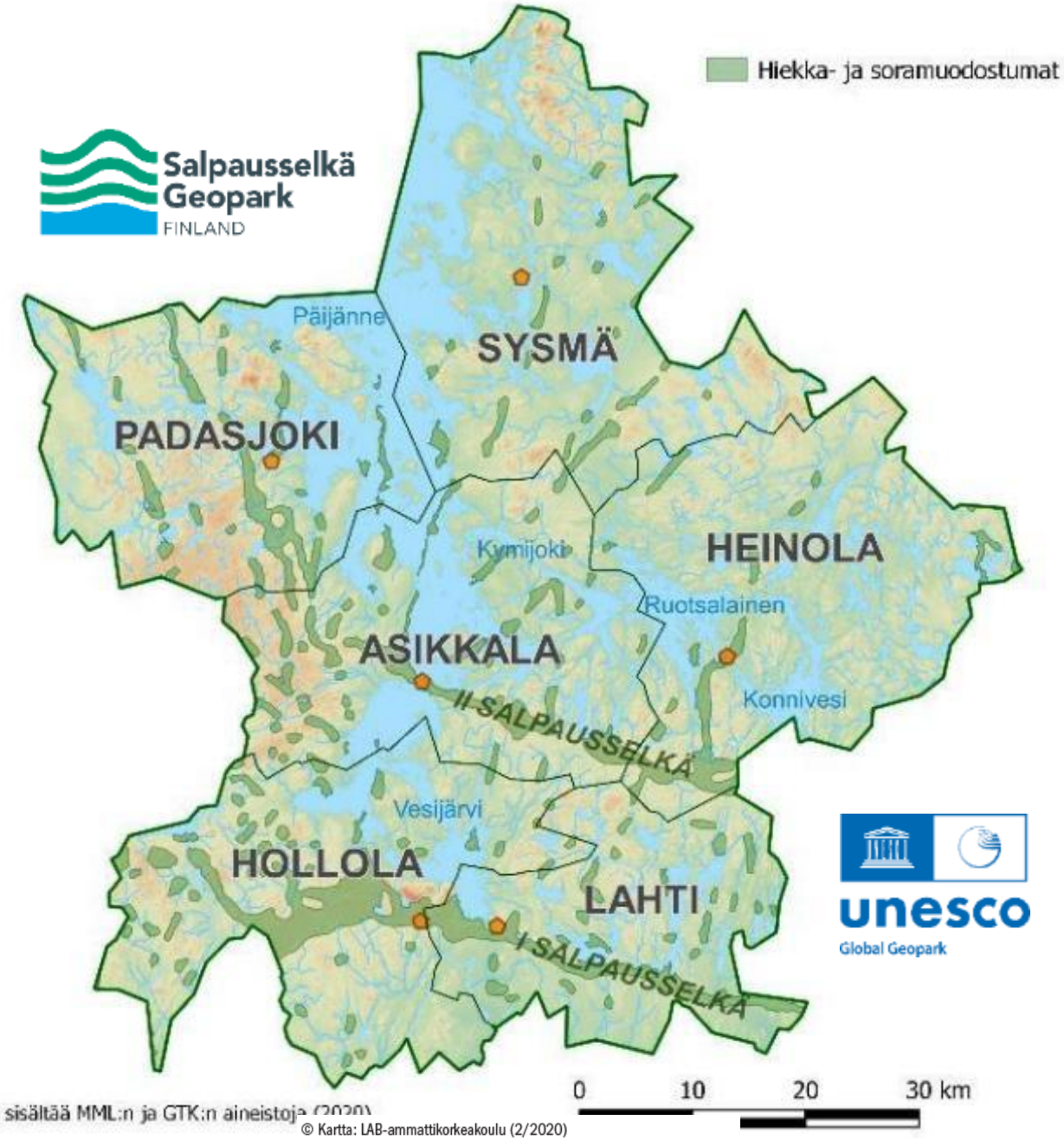

Kartta sisältää MML:n ja GTK:n aineistoja (2020)

© Kartta: LAB-ammattikorkeakoulu (2/2020)
Lähteet (2019): GTK / hiekka- ja soramuodostumat ja MML / Taustakartta

Piilotettu vesiaarteemme

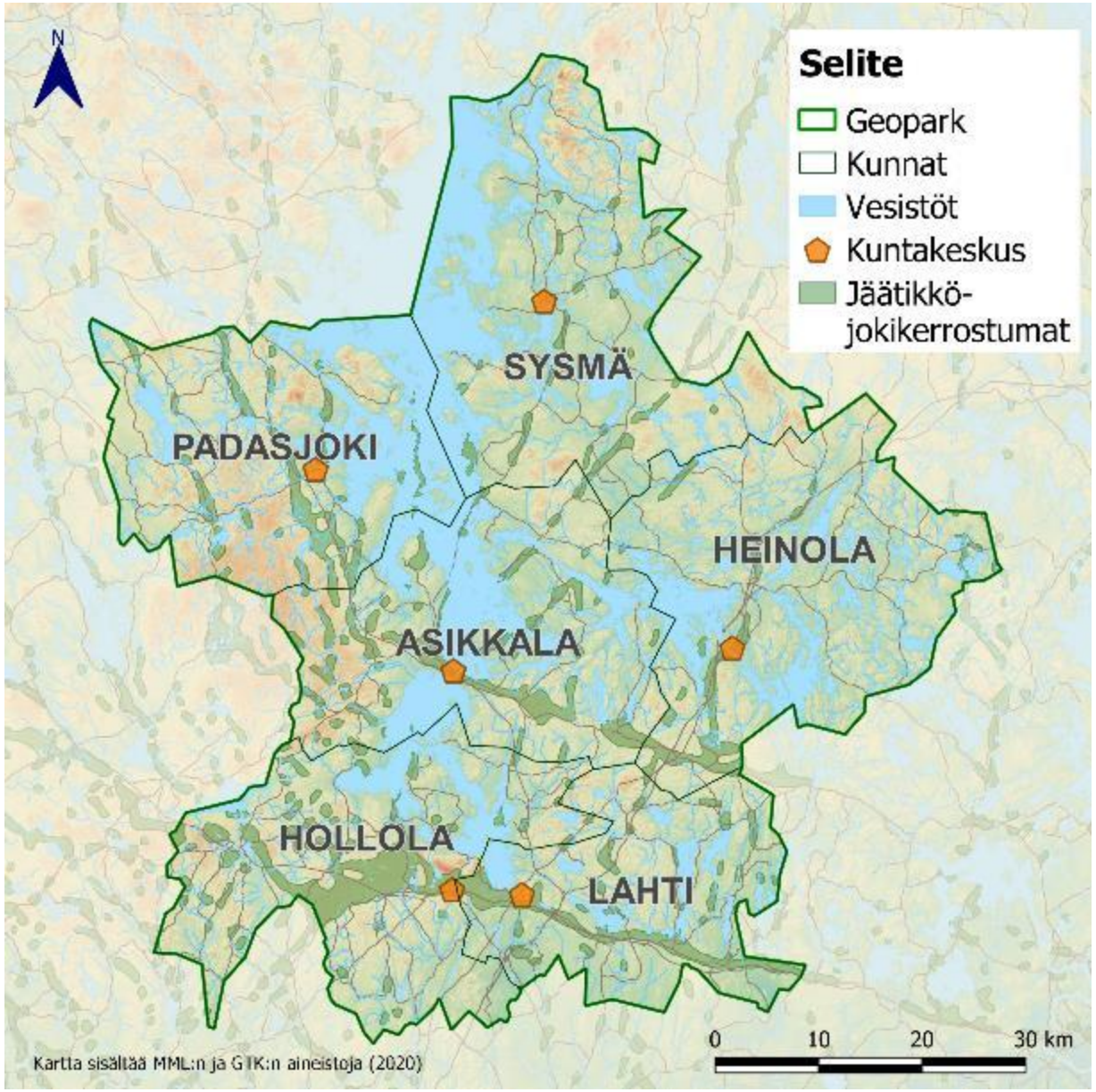

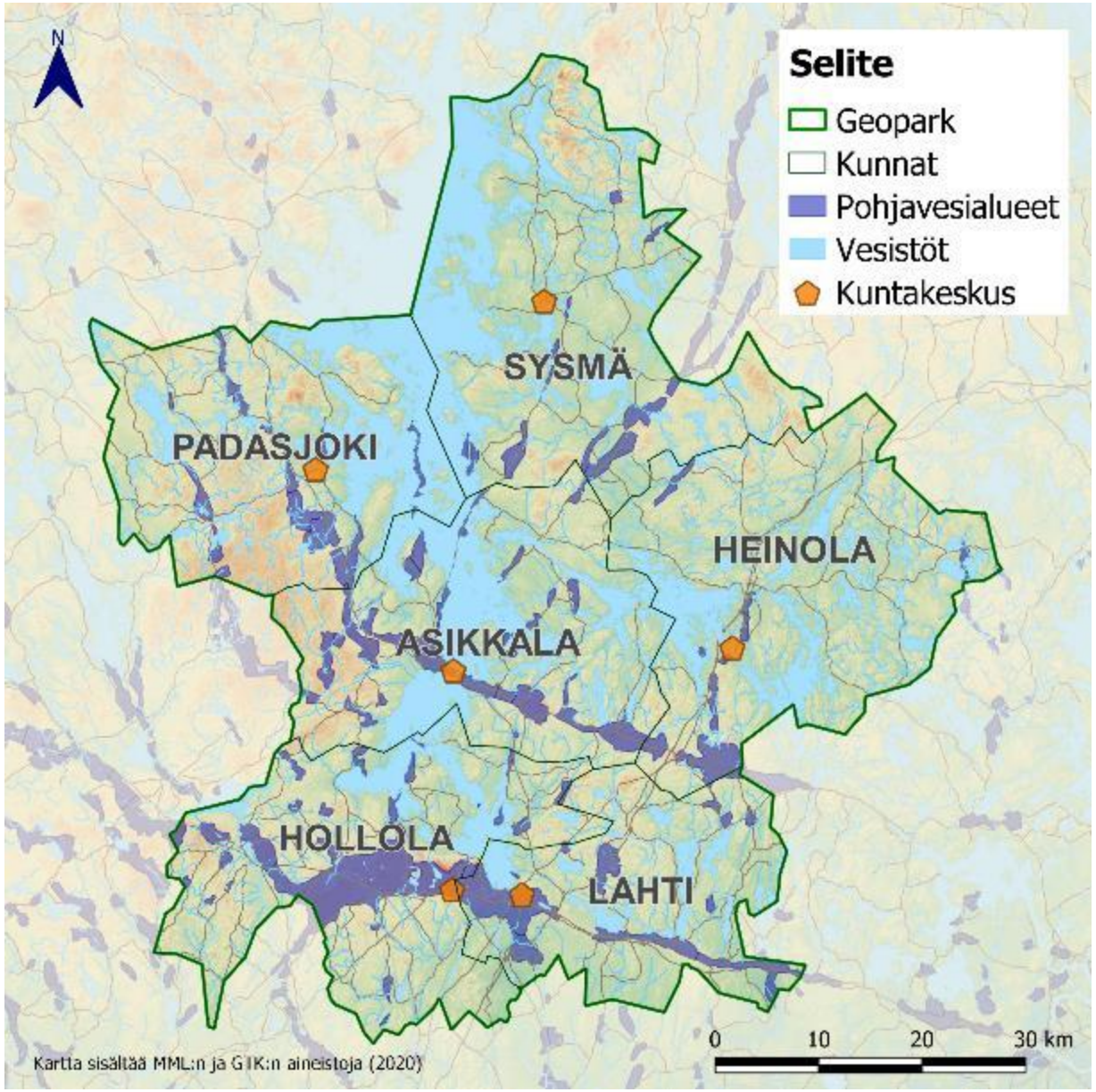

Salpausselkä Geopark
FINLAND

unesco
Global Geopark

Päijät-Häme

Salpausselkä Geopark
FINLAND

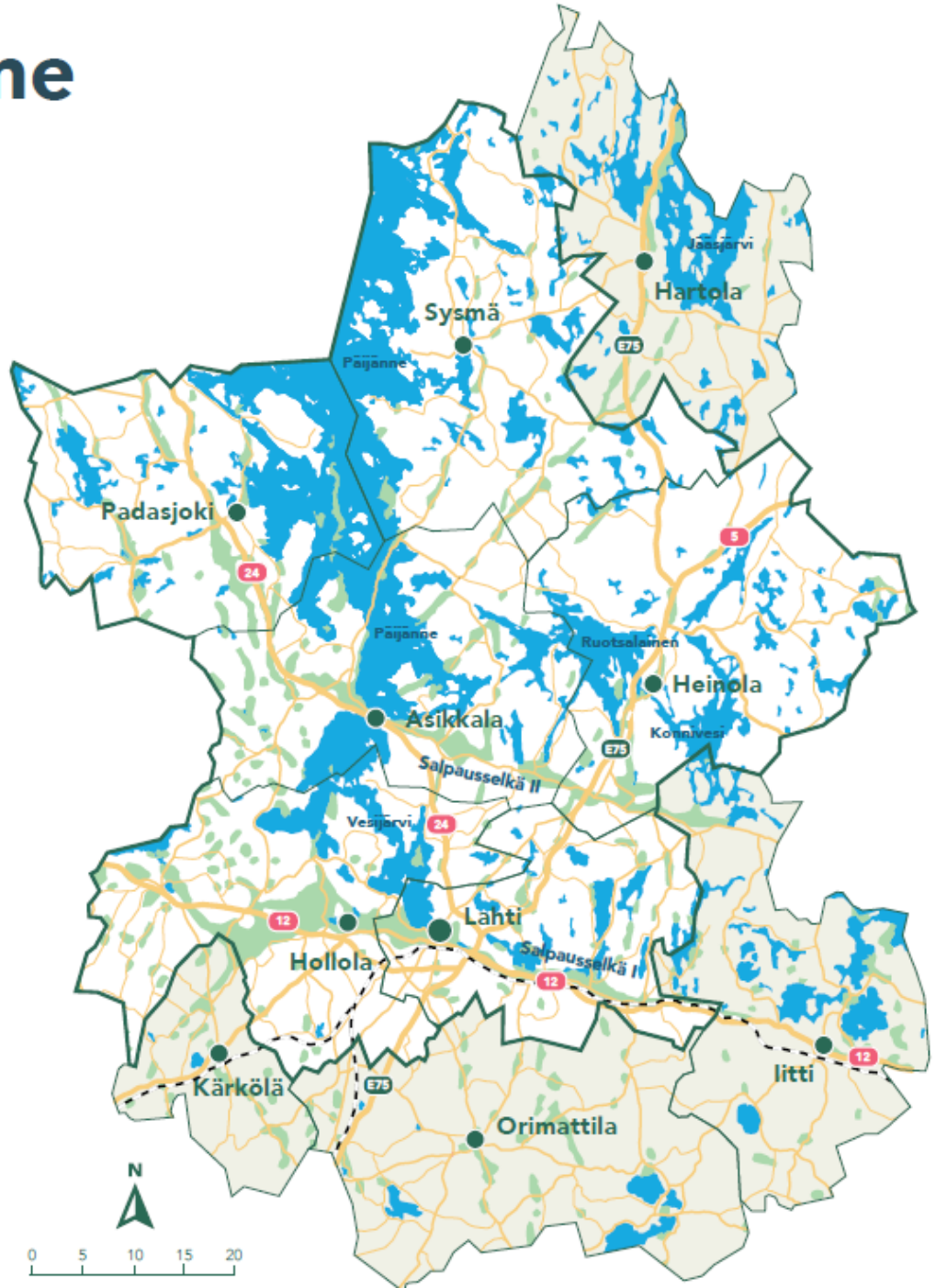

Salpausselkä Geopark -alueen raja
Salpausselkä Geopark boundary

Kuntaraja
Municipal boundary

Järvet
Lakes

Jäätikköjokimuodostumat (soraa ja hiekkaa)
Glaciofluvial formations (gravel and sand)

Lähteet:
1. Maanmittauslaitos, Yleiskartta, 11/2020, Päijät-Hämeen liitto
2. GTK Maaperäkartta

Lahti, Salpausselän kaupunki

Kuva: Lahden kaupunki

Hollola, kuntakeskus Salpausselällä

Heinola, Kymenvirran ja harjun risteyskohdassa

Kuva: Heinolan kaupunki

Asikkalan Vääksy, Il Salpausselällä Vesijärven ja Päijänteen välissä

Kuva: Asikkalan kunta

Padasjoen kirkonkylä Kirkkolammin ja Päijänteen välimaastossa

Sysmän kirkonkylä Päijänteen Majutveden rannalla

1. SALPAUSSELKÄ, LAHDEN URHEILUKESKUS
Salpausselän monipuolisia, mannerjään sulaessa syntyneitä maastoja voi kesäisin ihailla Lahden suurmäen huipulta.

31. VIERUMÄKI
Vierumäen viehättävät luontopolut kulkevat kauniissa maisemissa pienten järvien reunustamilla, kapeilla ja jyrkkärinteisillä harjuselänteillä.

29. KULLASVUOREN ULKOILUALUE JA MAISEMATORNIT
Padasjoen laivarannasta kannattaa poiketa Kullasvuoren ulkoilualueen maisematorniin (Tuomastomit), josta avautuu upea näköala Päijänteelle.

41. KAMMIOVUORI
Kammiovuorelta avautuvat erämaiset näköalat Päijänteen rantamaisemiin. Alueella on merkitty reitti laavuineen ja tulipaikkoineen.

Mielenkiintoisia luonto- ja kulttuurikohteita alueella

1. Lahden urheilukeskus, Hiihtomuseo ja Salpausselän ulkoilualue
2. Lahden matkustajasatama, Pikku-Vesijärvi ja Lanu-puisto, Lehmusreitti
3. Radiomäki, Radio- ja tv-museo Mastola, kaupungintalo
4. Lapakiston luonnonsuojelualue
5. Liikuntakeskus Pajulahti
6. Sammalsillansuo ja Sylvöjärvi
7. Linnaistensuo
8. Luhdanjoen lintutorni
9. Lahden terveysmetsä, Likolampi ja Kintterön luonnonsuojelualue
10. Mukkulan uimaranta, puisto ja kartano, Ritamäen luonnonsuojelualue
11. Enonsaari
12. Messilän uimaranta ja satama
13. Tiirismaan ulkoilualue ja Pirunpesä
14. Tiilijärvet ja Soisalmensuo
15. Salpa-suppa
16. Kuitajärven luontopolku ja lintutorni
17. Hollolan kirkonkylän kulttuuriympäristö, keskiaikainen kirkko ja Kapatuosian linnavuori
18. Huijalan Helvetti, Helvetinrotko
19. Aurinkovuoren ulkoilualue
20. Vääksyn kanava ja -joki, Vanha Vääksy ja Päijännetalo, Kalmarin uimaranta, satamat
21. Pasolanvuoren luontopolku
22. Urajärven kartano
23. Kalkkisten kylä ja Kymijoki
24. Kalkkisten kanava ja koski
25. Pulkkilanharju ja Asikkalan kirkonkylän kulttuuriympäristö
26. Taruksen alue
27. Auttoisten kylän kulttuurimaisema
28. Vesijaon kylän kulttuurimaisema
29. Padasjoen laivaranta, Kullasvuoren ulkoilualue ja maisematornit, Mainiemi
30. Kelvenne
31. Suomen Urheiluopisto, Vierumäki
32. Heinolan puistot, Kymenvirta ja rantareitit, satama ja Kylpylän uimaranta
33. Ruotsalaisen rantareitit ja saaret
34. Heinolan Salomaa ja Sataojan luontopolku
35. Rautvuoren luontopolku ja Heinolan kirkonkylän kulttuuriympäristö
36. Paistjärven suojelualue
37. Pirunkirkko
38. Onkiniemen liikkuva kivi
39. Päijätsalon reitit ja näkötorni, satamat
40. Sysmän keskiaikainen kirkko, rautakautiset kuppikivet, Lintuvedet ja Ohrasaari
41. Kammiovuori

Lisätietoa ja lisää kohteita salpausselkageopark.fi

17. KAPATUOSIAN LINNAVUORI
Kapatuosian arkeologisissa kaivauksissa on tehty paljon mielenkiintoisia löytöjä, vanhimmat niistä kivikautisia. Mäen huipulta ja näkötornista voi ihailla Vesijärven maisemia.

37. PIRUNKIRKKO
Mannerjään muovaama, jylhä rapakivinen Pirunkirkko Paistjärven alueella on vaikuttava geologinen retkikohde.

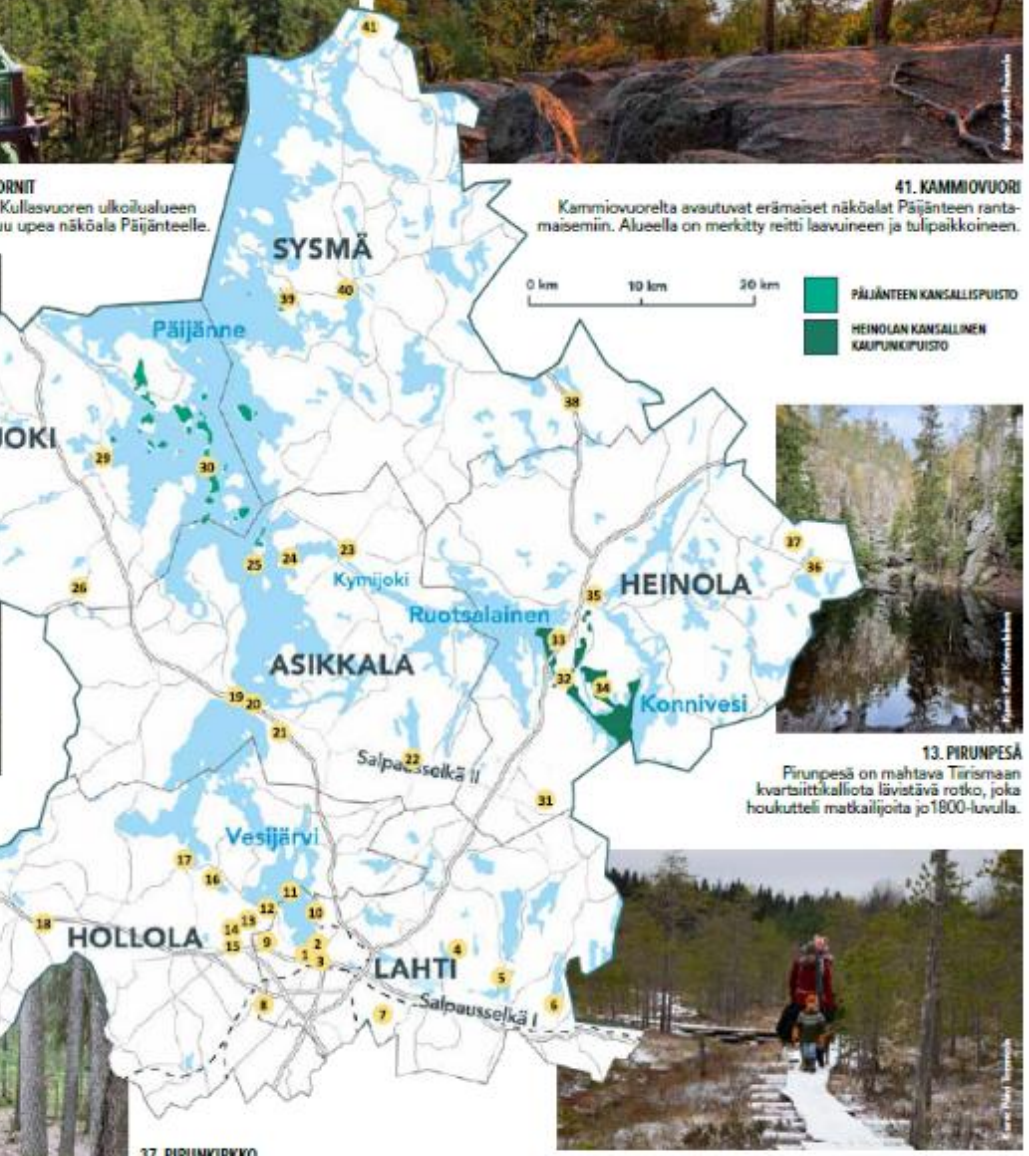

13. PIRUNPESÄ
Pirunpesä on mahtava Tiirismaan kvartsiittikalliota lävistävä rotko, joka houkutteli matkailijoita jo1800-luvulla.

7. LINNAISTENSUO
Lahden keskustan lähellä sijaitsevan, erämaatunnelmaa henkivän Linnaistensuon poikki kulkee pitkospuureitti.

Kartan lähde: MML, Metsähallitus, SYKE ja kunnat

Geopark kokoaa yksittäiset kohteet osaksi laajempaa kokonaisuutta ja yhteistä tarinaa

Esille nostetaan VAIN matkailukäyttöön soveltuvia kohteita

Salpausselkä Geopark FINLAND

unesco Global Geopark

Vesijärvi

Lahden urheilukeskus – Salpausselän ulkoilualue

- Laaja reittiverkosto Salpausselkä – Tiirismaa
- Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue ja vk merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö
- Lehmusreitti keskustan ympäri

Kuva: Lahden kaupunki

Kapatuosian linnavuori – Hollolan kirkonkylä

- Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuri-ympäristö ja osa vk arvokasta maisema-aluetta
- Vanhimmat jäljet ihmistoiminnasta kivikaudelta, noin 8000 vuoden takaa
- Pyhän Marian kirkko yksi Suomen suurimmista keskiaikaisista kirkoista

Vierumäki, Heinola

- II Salpausselkä ja siihen liittyvät harjuselänteet, supat, suppalammet, lähteet; luontopolku ym.
- Valtakunnallisen harjujensuojeluohjelman kohde
- Valtakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö

Päijänteen kansallispuisto

Kullasvuori-Mainiemi ja Laivaranta, Padasjoki

Kuva: Tea Karvinen

Pulkkilanharju, Päijänne, Asikkala

- **Kapeiden harjusaarten jono**
- **Kulkee Päijänteen halki, osittain kansallispuistoa**
- **Luontopolku, kulttuurihistoriaa…**

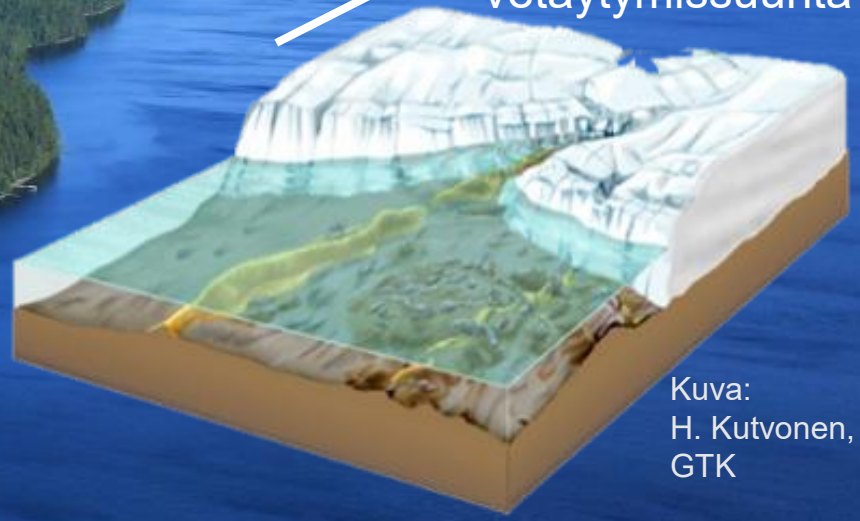

Kuva:
H. Kutvonen,
GTK

Kuva: Asikkalan kunta

Päijätsalo, Sysmä

- Valtakunnallisesti arvokas kallioalue
- Kuuluu osittain Päijänteen kansallispuistoon
- Näkötorni vuodelta 1899

Kiikunlähde: esimerkki kohteesta, jota ei ole Geoparkin esitteissä ja kartoissa – kaikki kohteet eivät sovellu matkailukäyttöön

Kulttuurimaisemat, aineeton kulttuuriperintö, paikallinen ruoka ja juoma

Kuva: KokoLahti

Rakennettu kulttuuriympäristö

Salpausselkä Geopark FINLAND

Kohdeopas ladattavissa: https://visitlahti.fi/wp-content/uploads/2022/06/Salpausselka-Geopark-KOHDEOPAS-2022-WEB.pdf

unesco Global Geopark

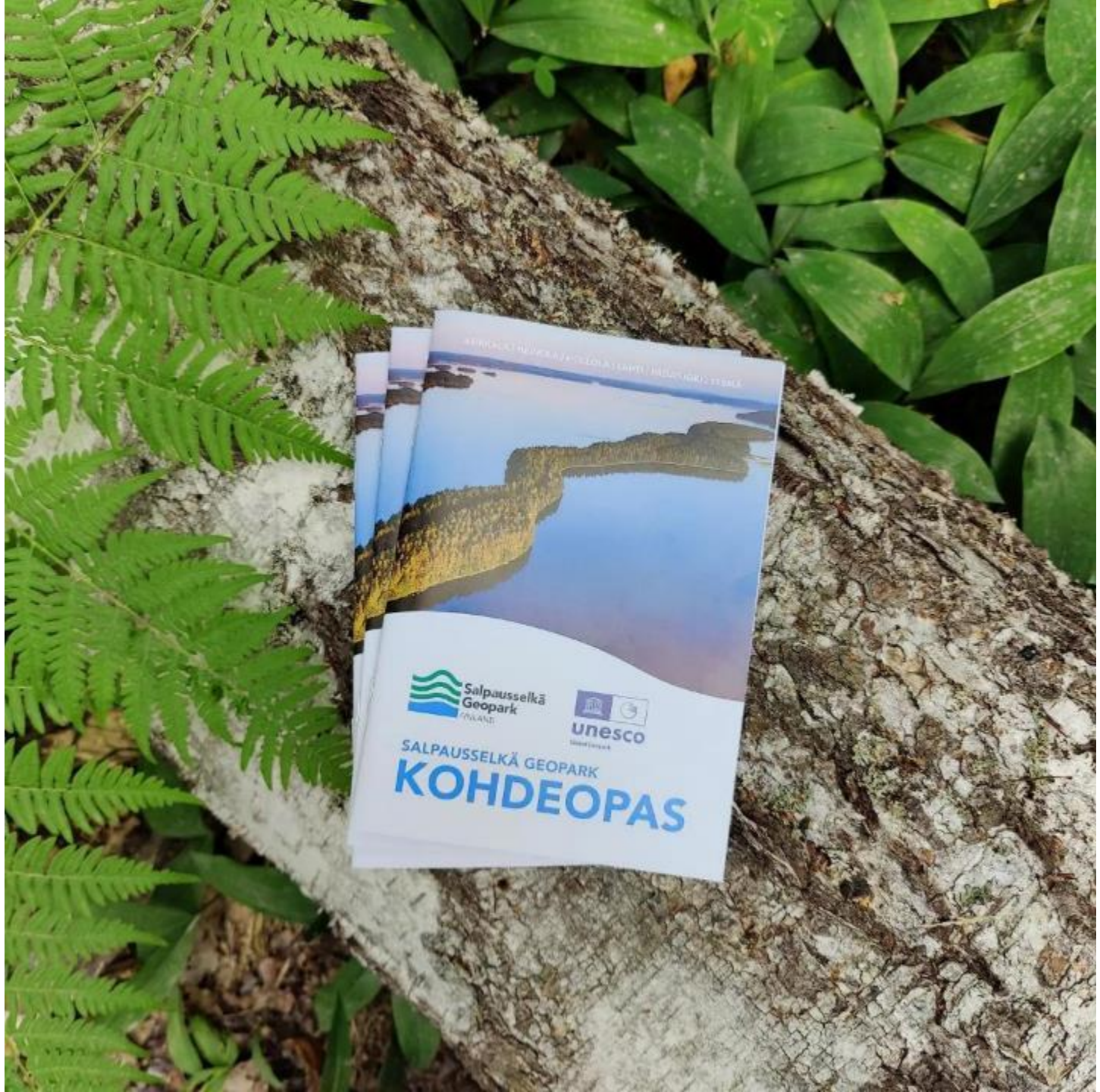

Salpausselkä Geopark -organisaatio

- Kuntien ja muiden alueen toimijoiden välistä yhteistyötä
- Hallinto ja koordinointi: Salpausselkä Geopark –yksikkö Lahden seutu – Lahti Region Oy:n yhteydessä
- Yksiköllä ohjausryhmä, jossa edustaja kustakin kunnasta ja Metsähallituksesta + yritysedustaja
- Luontokoulu Kaisla
- Monipuolinen kokonaisuus, laaja yhteistyöverkosto
- Jatkuvaa kehittämistä

Henkilöstö

Salpausselkä Geopark –yksikkö

Toiminnanjohtaja
Kati Kangas

Geotieteiden
asiantuntija (50 %)
Vilma-Lotta Tallgren

Matkailun alueorganisaation henkilökunta (Lahti Region Oy) https://visitlahti.fi/etusivu/yhteystiedot/

Matkailun asiantuntija Anne-Mari Sipponen (50 %)

Lahden kaupungin ympäristökasvattajat / Luontokoulu Kaisla (25 % + 25 %)

Emma Marjamäki

Jenni Jelkänen

Salpausselkä Geopark – yksikön koordinoiman toiminnan keskeisiä sidosryhmiä – verkostotoimintaa!

Kansainvälinen taso

- YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö UNESCO
- Global Geoparks Network (GGN) – maailmanlaajuinen Unescon Geopark-alueiden verkosto
- European Geoparks Network (EGN) – Eurooppalaisten Unescon Geopark-alueiden verkosto
- Pohjoismaiset Unescon Geopark-alueet

Kansallinen taso

- Suomalaiset Unescon Geopark-alueet
- Suomen Geopark-toimikunta
- Geologian tutkimuskeskus GTK
- Metsähallituksen Luontopalvelut
- Visit Finland
- Ympäristöministeriö
- Suomen Unesco-toimikunta
- Opetus- ja kulttuuriministeriö
- Geopark-projektit, joilla ei vielä ole Unesco-statusta
- Muut suomalaiset Unesco-kohteet

Salpausselkä Geopark -alue

- Salpausselkä Geopark –kunnat: Lahti, Hollola, Heinola, Asikkala, Sysmä ja Padasjoki
- Visit Lahti / Lahti Region Oy
- Metsähallitus Järvi-Suomen luontopalvelut
- Oppilaitokset ja opiskelijat, mm. Koulutuskeskus Salpaus, LAB-ammattikorkeakoulu, Helsingin yliopisto
- Salpausselkä Geoparkin kumppaniyritykset ja –yhdistykset
- Muut yritykset ja yhdistykset
- Salpausselkä Geopark -oppaat
- Päijät-Hämeen liitto
- Hämeen ELY-keskus
- Päijänne-Leader
- Päijät-Hämeen Vesijärvisäätiö
- Päijät-Hämeen hyvinvointialue
- Museot ja muut kulttuuritoimijat
- Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy
- Kohteiden yksityiset maanomistajat
- Paikalliset asukkaat
- Vapaa-ajan asukkaat

Geopark

Let’s Work Together!

- Geopark-toiminta perustuu yhteistyöverkostoihin
- Tärkeitä yhteistyötahoja Geopark-alueilla ovat mm.
  - Kunnat
  - Metsähallituksen luontopalvelut
  - Muut maanomistajat
  - Alueelliset matkailuorganisaatiot
  - Oppilaitokset, koulut, päiväkodit
  - Yritykset ja yhdistykset

Kansainvälinen yhteistyö

- UNESCO & Global Geoparks Network
- European Geoparks Network
- Pohjoismainen yhteistyö
- Edustamme Suomea ja Lahden seutua kv geopark-verkostoissa

Kuva: European Geoparks Network Coordination Committee Spring Meeting 2024

Salpausselkä Geopark EDUCATION

Alueellisen geopark-toiminnan keskeisimmät sisällöt

Salpausselkä Geopark PARTNER

- Luonto- ja ympäristökasvatus / kestävän elämäntavan kasvatus
- Geopark-koulutus, oppaat

- Kestävän matkailun kehittäminen
  - Kohteet ja informaatio
  - Kumppaniverkosto, paikalliset tuotteet ja palvelut
  - Aluemarkkinointi

- Alueen luonnon erityispiirteisiin ja kestävän kehityksen periaatteisiin pohjautuen – alueidentiteetti!

Visit Lahti Lakeland Finland

SUSTAINABLE TRAVEL FINLAND™

Luontokasvatus
Kestävyyskasvatus
Ympäristökasvatus
Geokasvatus
Geopark-koulutus

Salpausselkä Geopark EDUCATION

- Alueen luonnon erityispiirteisiin ja kestävän kehityksen periaatteisiin pohjautuen
- Paikkasidonnaisuus
- Ulkona oppiminen

Kuva: Lahden kaupunki

Alueellinen ympäristökasvatustyöryhmä

- **Luontoteemaa perusopetuksen kulttuurikasvatusohjelmiin ym.**

Opetuskokonaisuudet eri luokka-asteille

Salpausselkä Geopark EDUCATION

unesco Global Geopark

SALPAUSSELKÄ GEOPARK –Päiväkoti

Salpausselkä Geopark -päiväkodissa lähiluonto on keskeinen oppimisympäristö, johon jokainen lapsi pääsee vähintään kerran viikossa. Lähiympäristön geokohteet sekä muut lapsille tärkeät luontokohteet on yhdessä lasten kanssa merkitty kartalle, jota pidetään esillä.

YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 -tavoitteiden toteutumisen eteen työskennellään päiväkodin arkeen soveltuvalla tavalla. Erityishuomiota kiinnitetään alatavoitteeseen 4.7: kaikkien oppijoiden tulisi saada kestävän kehityksen edistämiseen tarvittavia tietoja ja taitoja, jotta pystymme rakentamaan kestävää tulevaisuutta yhdessä.

SALPAUSSELKÄ GEOPARK Kindergarten

At a Salpausselkä Geopark Kindergarten, nearby nature is a key learning environment that every child has access to at least once a week. Geosites, as well as other nature sites important to children in the surroundings, are marked together with children on a map, which is kept on display.

We are working towards achieving the UN Agenda 2030 Sustainable Development Goals in a way that suits the everyday life of the kindergarten. Particular attention is paid to the target 4.7: all learners should have an opportunity to acquire the knowledge and skills needed to promote sustainable development, so that we can build a sustainable future together.

MIKÄ ON GEOPARK?

Geopark on yhtenäinen maantieteellinen alue, joka sisältää kansainvälisesti merkittäviä geologisia kohteita. Se kertoo maiseman ja maastonmuotojen syntytarinaa sekä nostaa esille alueen kohteita, tuotteita ja palveluita. Alueen luonnon ja kulttuuriperinnön vaaliminen, paikallisidentiteetin vahvistaminen sekä kestävän kehityksen edistäminen ovat geopark-alueiden keskeisiä tavoitteita. Kuudesta kunnasta koostuva Salpausselkä Geopark kuuluu UNESCOn maailmanlaajuiseen geologisesti arvokkaiden alueiden verkostoon.

WHAT IS A GEOPARK?

A geopark is a single, unified geographical area that has sites and landscapes of international geological significance. Geoparks raise awareness of the importance of the area's geological heritage and promote local sites, products and services. Some of the key objectives of geoparks include preserving a region's natural and cultural heritage, strengthening local identity and promoting sustainable tourism. Salpausselkä Geopark, encompassing six municipalities, belongs to the worldwide network of UNESCO Global Geoparks.

Salpausselät ovat reunamuodostumia, jotka kerrostuivat mannerjäätikön reunan eteen vierekkäisinä jäätikköjokisuistoina eli deltoina jäätikköjokien kuljettamasta ja lajitelemasta hiekasta ja sorasta. Piirros kuvaa Toisen Salpauselän muodostumista Viikkyssä.

The Salpausselkä ridges formed when sand and gravel, transported and sorted by glacial meltwater streams, were deposited at the margin of the continental ice sheet as adjacent deltas. The illustration shows the Second Salpausselkä forming in Viikkyy.

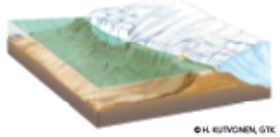

© H. KUTVONEN, GTK

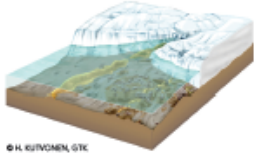

© H. KUTVONEN, GTK

Harjut kerrostuivat mannerjäätikön sisällä virranneiden jäätikköjokien kohdalle näiden kuljettamasta hiekasta ja sorasta jään sulaessa ja jäätikön reunan hitaasti vetäytyessä. Pulkkilanharju noin 11 500 vuotta sitten.

The meltwaters deposited sand and gravel as eskers at the bed and mouths of the glacial meltwater streams while the margin of the melting continental ice sheet was slowly withdrawing. Pulkkilanharju Esker about 11 500 years ago.

VEDEN MUOVAAMA MAISEMA

Viimeisimmän jääkauden jälkeensä jättämät Salpausselät ovat Suomen kansainvälisesti tunnetuinta geologista luonnonperintöä. Koko eteläisen Suomen poikki ulottuvat Ensimmäinen ja Toinen Salpausselkä ovat korkeimmillaan ja näyttävimmillään Salpausselkä Geopark –alueella. Ne muodostavat tällä ainutlaatuisen, muinaisten jäätikköjokien virtausta kuvastavan kokonaisuuden yhdessä pitkien, viuhkamaisesti pohjoiseen suuntautuvien harjujaksojen kanssa. Salpausselät ja harjut hienoine ulkoilumaastoineen ja runsaine pohjavesivarantoineen ovat muodostuneet pääosissa sulamisvesivirtojen kuljettamasta, lajittelemasta ja kerrostamasta sorasta ja hiekasta jääkauden loppuvaiheessa noin 12 000 vuotta sitten. Mannerjäätikkö ja sen sulamisvedet ovat osaltaan muokanneet myös lähes 2 miljardia vuotta sitten syntyneitä kalliokohteitamme sellaisiksi kuin ne ovat tänä päivänä. Alueen sadat järvet, pienistä suppalammista Suomen toiseksi suurimpaan järveen, Päijänteeseen, luovat upeita maisemia ja virkistysmahdollisuuksia.

A LANDSCAPE CREATED BY WATER

TThe Salpausselkä ridges, laid down by the last Ice Age, represent the best-known geological heritage of Finland. The First and Second Salpausselkä reach across the entirety of southern Finland and are at their most spectacular in the area of Salpausselkä Geopark. Here they are joined by long esker chains, radiating in a northerly direction. Together these features form a unique entity, made of sand and gravel transported, sorted and deposited by ancient glacial meltwater streams some 12 000 years ago. They offer great surroundings for outdoor activities and hold massive reserves of high-quality groundwater. The continental ice sheet and its meltwaters have also shaped our rocky outcrops into what they are today. The outcrops are part of an ancient bedrock, formed nearly 2 billion years ago. Hundreds of lakes, ranging from small kettle ponds to Finland's second largest lake, Päijänne, offer stunningly beautiful views and excellent opportunities for recreation.

SALPAUSSELKAGEOPARK.FI

Varhaiskasvatusohjelma

SIILIEN AJATUSKARTTA
SIIRTOLOHKAREESTA
AJATUSKARTTA SIILIEN
GEO-MASKOTISTA

Salpausselkä
Geopark

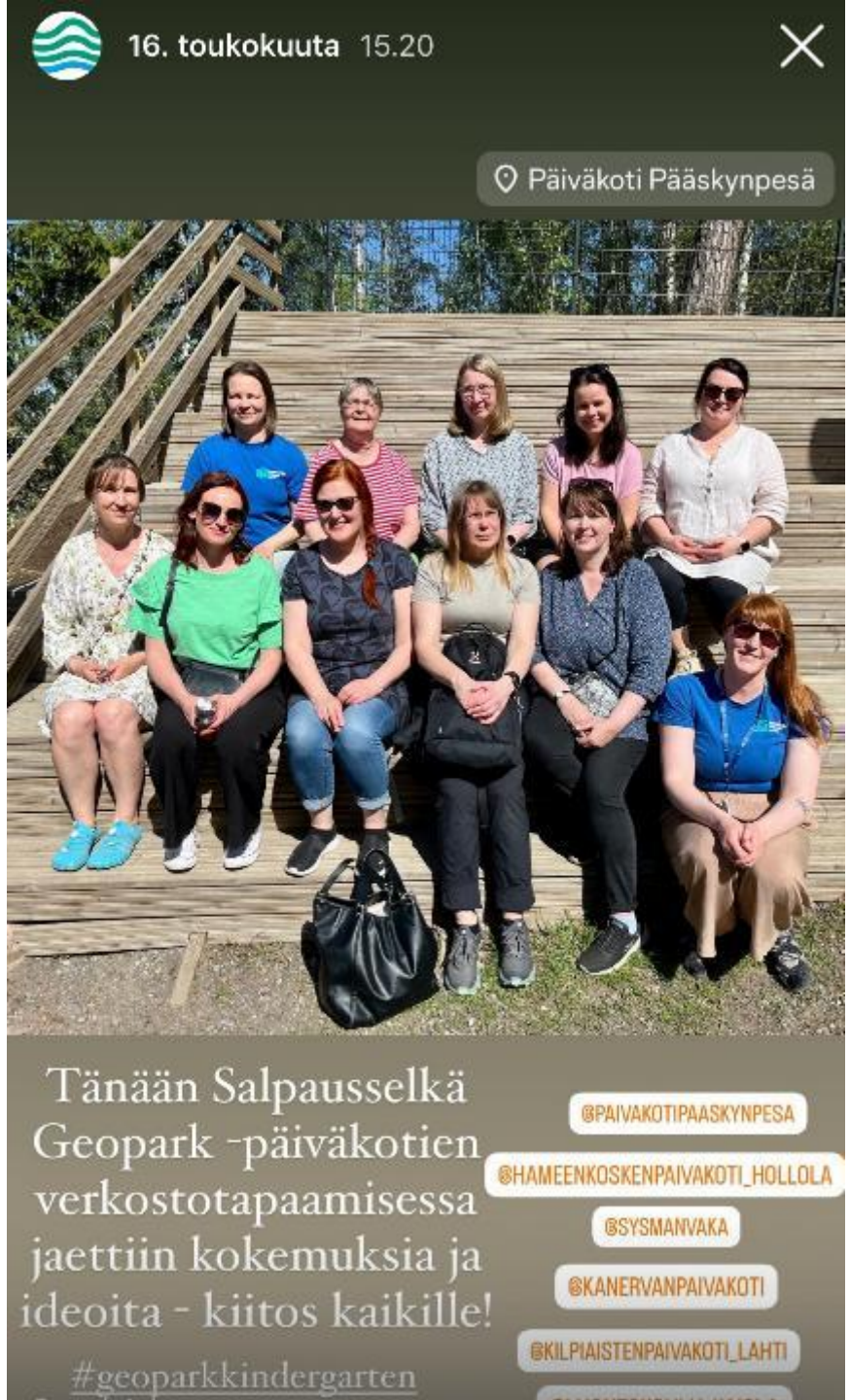
16. toukokuuta 15.20
Päiväkoti Pääskynpesä
Tänään Salpausselkä Geopark -päiväkotien verkostotapaamisessa jaettiin kokemuksia ja ideoita - kiitos kaikille!
#geoparkkindergarten
@PAIVAKOTIPAASKYNPESA
@HAMEENKOSKENPAIVAKOTI_HOLLOLA
@SYSMANVAKA
@KANERVANPAIVAKOTI
@KILPIAISTENPAIVAKOTI_LAHTI

Kriteerit

1. Varhaiskasvatuksen toimipisteen henkilöstö koulutetaan tuntemaan perustiedot UNESCO Global Geoparkista ja ulkopedagogiikasta.
2. Salpausselkä Geopark -teema näkyy yksikön varhaiskasvatussuunnitelmassa tai toimintasuunnitelmassa.
3. YK:n Agenda 2030 -tavoitteet ovat yksikön esillä ja niitä toteutetaan toiminnassa.
4. Joka vuosi yksikössä valitaan yksi YK:n Agenda 2030 -tavoitteista, jota käsitellään kehitysprojektissa.
5. Toimipisteessä jokainen lapsi pääsee vähintään kerran viikossa lähiluontoon. Henkilöstö sitoutuu lisäämään lähiluonnon käyttämistä keskeisenä oppimisympäristönä.
6. Lähiluontokartoitus tehdään kerran vuodessa ja toimipisteessä pidetään esillä karttaa, jossa on kirjattuna yhteisesti käyttämä nimistö lähiympäristön geokohteille.
7. Yksikön henkilöstö osallistuu Salpausselkä Geopark -verkostotapaamisiin säännöllisesti. Tapaamisia järjestetään vähintään 1-2 kertaa vuodessa.

Global Goals Sustainable Development Goals (SDG) 169 alatavoitetta

Salpausselkä Geopark - oppilaitosyhteistyö

Geopark-kouluohjelma alueen oppilaitoksille

Tavoitteet:

- Lisätä kaiken ikäisten oppijoiden ymmärrystä geopark-konseptista ja geologisesta perinnöstä
- Lisätä kaiken ikäisten oppijoiden lähiympäristön tuntemusta
    - Vahvistaa paikallisidentiteettiä ja paikkaan kuulumisen tunnetta
- Lisätä luonnossa olemista
    - Vahvistaa luontoyhteyttä ja -suhdetta
    - Edistää fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia
- Edistää kestävää elämäntapaa

Kestävä matkailu ja yritysyhteistyö

Salpausselkä Geopark PARTNER

Visit Lahti Lakeland Finland

- Geopark-kokonaisuuteen liittyvät tuotteet ja palvelut esille
  - Salpausselkä Geopark -oppaat ja -yrityskumppanit
  - https://visitlahti.fi/etusivu/salpausselkageopark/retket
- Sitoutuminen kestävään toimintaan
- Yhteistyössä Visit Lahti
  - ➢Aluemarkkinointi

SUSTAINABLE TRAVEL FINLAND™

Salpausselkä Geopark
FINLAND

unesco
Global Geopark

Salpausselkä Geopark FINLAND

unesco Global Geopark

KOHTI KESTÄVÄÄ MATKAILUA SALPAUSSELKÄ UNESCO GLOBAL GEOPARK -ALUEELLA

KEHITTÄMISSUUNNITELMA 2023-2030

Kestävän matkailun periaatteemme

Toimimme yhdessä

Vaalimme alueemme luontoa ja kulttuuriperintöä

Tunnemme ja teemme näkyväksi alueemme luonnon- ja kulttuuriperinnön

Vahvistamme hyvinvointia ja alueemme elinvoimaisuutta

Toimimme ympäristöystävällisesti

Salpausselkä Geopark -kumppanit

Alueellinen matalan kynnyksen kestävän matkailun verkosto

- Geoparkiin liittyviä palveluita ja tuotteita tarjoavat yritykset ja yhteisöt voivat hakea mukaan
- Salpausselkä Geopark –partnerlogo: alueellinen kestävän matkailun laatuleima
- Tällä hetkellä 39 toimijaa saanut partnerlogon käyttöoikeuden

Mitä vaatii?

- Sitoutumista kestävän matkailun periaatteisiin ja toimimaan kestävällä tavalla sekä tämän osoittamisen hakemuksella
- Toistaiseksi maksuton
- Ohje ja hakemuspohja ladattavissa https://visitlahti.fi/etusivu/salpausselkageopark/salpausselka-geopark-yksikko/yritysyhteistyo/

Miksi mukaan?

- Verkostoitumista, yhteistyömahdollisuuksia
- Näkyvyyttä yrityksille ja kansainvälisesti arvokkaalle alueellemme
- Auttaa vastuullisuusviestinnässä ja oman toiminnan kehittämisessä

Salpausselkä Geopark PARTNER

Salpausselkä Geopark -opaskoulutus

- Pilotti 2021
- Koulutuskeskus Salpaus: Osana Matkailupalvelujen ammattitutkintoa 2022 ja 2023 sekä paikallisopaskoulutusta 2024 ja Luonto- ja hyvinvointimatkailun koulutusta 2025

Geopark-koulutus yrityksille

Koulutuskeskus Salpauksen matkailuala & Geopark-henkilöstö

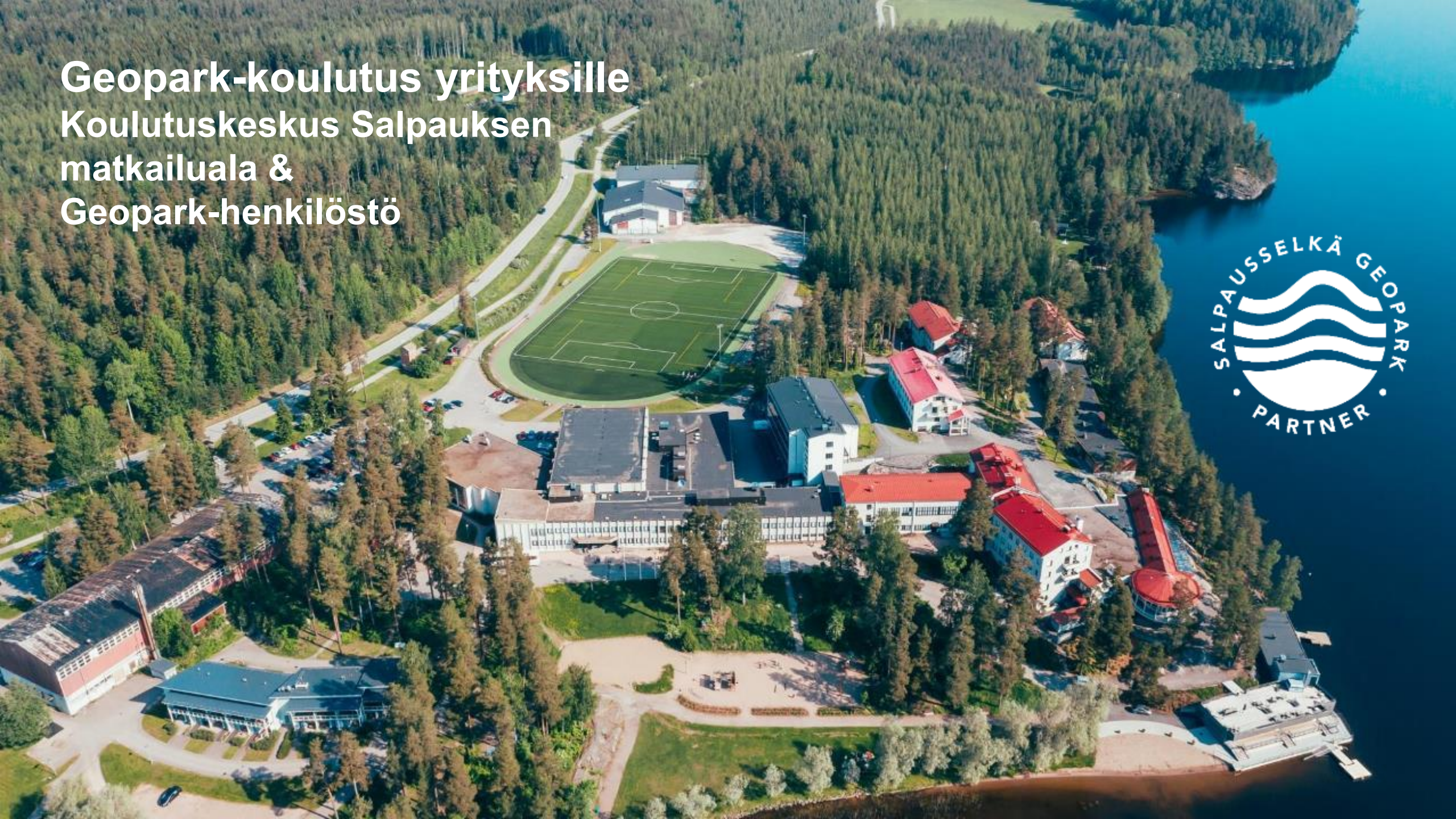

SALPAUSSELKÄ GEOPARK PARTNER

Näkyvyys ja informaatio

- Maasto-opasteet, infotaulut ja -pisteet, kohteiden ja reittien kehittäminen
- **Yhteistyössä eri tahojen kanssa**

Päijännetalo, Vääksy: lähituotekauppa, matkailuinfo, Geopark-info, museo

Päijänteen kansallispuiston lähtöpaikkaopasteet Padasjoen Laivarannassa

Kohteiden kestävä käyttö!

Retkietiketti
https://www.luontoon.fi/retkietiketti

Salpausselkä Geopark FINLAND

Näkyvyys ja informaatio: sähköiset kanavat

Näköaloja

Veden äärellä

Metsäpoluilla

Historiaa ja kulttuuria

- Salpausselkä Geopark –**nettisivut** visitlahti.fi-sivuston osana www.salpausselkageopark.fi / https://visitlahti.fi/etusivu/salpausselkageopark
- **Facebook**.com/salpausselkageopark
- **Instagram** @salpausselkageopark
- Tietoa myös kuntien nettisivuilla
- https://www.lahti.fi/kasvatus-ja-koulutus/luontokoulu-kaisla/salpausselka-geopark-ymparistokasvatusymparistona/

Salpausselkä Geopark FINLAND

Geopark on…

- Arvonimi
- Alue ja käyntikohteita

Mutta myös

- Toiminta- ja oppimisympäristö ja -alusta
- Ihmisiä
- Yhteistyötä, verkostoja
- Tekemistä
- Mahdollisuuksia!

- Paikka, paikkoja
- Paikan hengen tunnistamista, vahvistamista, vaalimista ja korostamista
- Toimintaa paikassa

Kuva: Kati Komulainen

- European Geoparks Week / Geopark-viikko
- Vuosittain toukokuun loppu / kesäkuun alku
- 25.5.-7.6.2026

Matkan varrella mm..

2007: ensimmäinen ehdotus geoparkin perustamisesta Päijät-Hämeeseen

2016: Salpausselkä Geopark – esiselvityshanke / LAMK ja GTK

Kevät 2017: Salpausselkä Geopark –valmisteluhankkeen käynnistyminen / LAMK, GTK ja Metsähallitus

Kesä-syksy 2017: maastoinventointien ja yritysyhteistyön aloitus

2018: varhaiskasvatus-ohjelman kehittämisen aloitus; alueen tarkentuminen

Kevät 2019: kunnissa päätökset pysyvään geopark-toimintaan sitoutumisesta; lopullinen aluerajaus

Syksy 2019 kuntien välinen sopimus Salpausselkä Geopark –yksikön perustamisesta

1.1.2020 Salpausselkä Geopark –yksikkö aloittaa toimintansa Lahti Region Oy:n yhteydessä

Marraskuu 2020: hakemus Unescolle

Alkuvuosi 2021: hakemuksen geologisen osion käsittely; ensimmäiset viralliset yrityskumppanit

Kevät-kesä 2021: Geopark-opaskoulutuksen pilotti

Lokakuu 2021: Unesco-arviointivierailu

Joulukuu 2021: UNESCO Global Geoparks Council hyväksyy hakemuksen

Huhtikuu 2022: Geopark-opaskurssi alkoi osana Matkailupalveluiden ammattitutkintoa - lokakuu 2022

12.4.2022: Unescon hallintoneuvoston päätös: Salpausselkä Geopark UNESCO-kohteeksi

2022 - Kehitys-työ jatkuu

Lisätietoa

Salpausselkä Geopark:
www.salpausselkageopark.fi / www.visitlahti.fi

Maailmanlaajuinen ja Euroopan verkosto:
https://en.unesco.org/global-geoparks
https://globalgeoparksnetwork.org/
https://www.visitgeoparks.org/
http://www.europeangeoparks.org/

Suomi:
https://geoparksfinland.fi/
Rokua Geopark https://www.rokuageopark.fi/fi/koe
Lauhanvuori-Hämeenkangas Geopark https://lhgeopark.fi/
Saimaa Geopark https://www.saimaageopark.fi/
Impact Crater Lake Geopark Lappajärvi https://kraatterijarvigeopark.fi/

Salpausselkä Geopark
FINLAND

unesco
Global Geopark

Kiitos!

#salpausselkägeopark
kati.kangas@lahtiregion.fi
vilma-lotta.tallgren@lahtiregion.fi
www.salpausselkageopark.fi
facebook.com/salpausselkageopark
Instagram @salpausselkageopark

Kuva: Markus Hänninen